

GUJARAT UNIVERSITY AHMEDABAD

ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ – 380009 (ગુજરાત)
GUJARAT UNIVERSITY, AHMEDABAD - 380009 (GUJARAT)
(Re-Accredited Grade B +, By NAAC)

સંસ્કૃતવિભાગઃ
DEPARTMENT OF SANSKRIT

પાઠ્યક્રમઃ
SYLLABUS

CHOICE BASED CREDIT SYSTEM
B.A. HONOURS (SANSKRIT)
(SEMESTER SYSTEM)

Semester – IV

IMPLEMENTATION FROM JUNE, 2023 - 24
(Meeting of the Board of Studies in Sanskrit, Gujarat University,
Ahmedabad.
Held on 08/10/2024)

**B. A. (Hon.) SANSKRIT, Semester-IV, New Course-Titles For
Regular and External Students
With Effective From: June – 2023**

B. A. (Hon.) SANSKRIT Semester – IV								
Sr. No	Course Category	Course Title	Course Credits			Exam Marks		
			Theory	Practical	Total	IM	EM	Total
1.	Major Course DSC-8 DSC-C SAN 241	मम्मटविरचितः काव्यप्रकाशः - द्वितीयोल्लासः तथा दशमोल्लासः (वृत्तिसहितः)	4	0	4	50	50	100
2.	Major Course DSC-9 DSC-C SAN 242	वैदिकसाहित्यम् (नियतांशः)	4	0	4	50	50	100
3.	Major Course DSC-10 DSC-C SAN 243	दूतवाक्यम् – महाकविः भासः & भाषाप्राविण्यम्	4	0	4	50	50	100
4.	Minor Course (Elective) DSC-M-3 DSC-M SAN 244	मम्मटविरचितः काव्यप्रकाशः - द्वितीयोल्लासः तथा दशमोल्लासः (वृत्तिसहितः) Or पण्डित-जगन्नाथ-विरचितः प्रास्ताविकविलासः	S	0	4	50	50	100

BA (Hon.) SANSKRIT Semester-IV

Programme/Class: Certificate	Year : Second	Semester : Fourth
Subject : SANSKRIT		
Course Code : DSC-C SAN 241	मम्मटविरचितः काव्यप्रकाशः - द्वितीयोल्लासः तथा दशमोल्लासः (वृत्तिसहितः)	

Course Credit : 4	Course Type : MAJOR – 8
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration	

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહિ ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skillsના ગુણો ધરાવે છે ? હા
4. Major Minor Skill Enhancement Courses
Ability Enhancement Courses Value Added Courses Exit/ Vocational Courses
5. Holistic Education Multidisciplinary Interdisciplinary
6. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસાંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
8. Swayamપ્લેટ ફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આ વિષય છે ? ના
9. (ઈન્ડીયન નોલેજ સીસ્ટમ) IKS પર આધારિત વિષય છે ? હા

COURSE NO.	CRE DIT	WOR K HOURS	EXAM HOURS	TEXT/TOPICS
DSC-C SAN 241	4	4	2.5	મમ્મટવિરચિત: કાવ્યપ્રકાશ: - દ્વિતીયોલ્લાસ: તથા દશમોલ્લાસ: (વૃત્તિસહિત:)
Objectives	<ul style="list-style-type: none"> ➤ The study of Sāhityaśāstra (Sanskrit Poetics) embraces all poetic arts and includes concepts like Alankāra, KavyaPryojana, KavyaHetu, KavyaLakshana, Kavyaprakara of AcharyaMammata. ➤ The entire domain of Sanskrit poetics has flourished with the topics such as definition of poetry and divisions. ➤ This develops capacity for creative writing and literary appreciation. 			
DSC-C SAN 241			Self-study	Unit –1. દ્વિતીયોલ્લાસ: (કારિકા 1,2,3 તથા 4) Unit –2. દ્વિતીયોલ્લાસ: (કારિકા 5,6 તથા 7) Unit –3. દશમોલ્લાસ: (નિયતાલંકારા:) – અપ્રસ્તુતપ્રશંસા, અતિશયોક્તિ:, દૃષ્ટાન્ત:, દીપક:, વિભાવના, વિશેષોક્તિ:, અર્થાન્તરન્યાસ:, કાવ્યલિઙ્ગ: (લક્ષણ અને ઉદાહરણની સમજૂતી) Units –4. કાવ્યશાસ્ત્રની પરંપરાઓ – છ સંપ્રદાયો નો પરિચય. (Self - study)
Learning Outcomes	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Students will be learn about Sanskrit Poetics ➤ Students will be able to discuss all poetic arts and includes concepts like અભિધા, લક્ષણા, વ્યજ્ઞના etc. 			

	➤ Students will be able to learn Sanskrit alankar like अप्रस्तुतप्रशंसा, अतिशयोक्ति, दृष्टान्त, etc.
Reference Books	
1	काव्यप्रकाशः (आचार्य मम्मटकृत) संपा .डॉ.नरोत्तम शास्त्री, शान्तिकुमार पंड्या. पार्श्व प्रकाशन, अमदावाद, प्रथम आवृत्ति (१९८७).
2	काव्यप्रकाश मम्मटनो काव्यविचार, डॉ. नगीनदास पारेष, गुजरात साहित्य परिषद, अमदावाद, प्रथम आवृत्ति (२०००)
3	काव्यप्रकाशः (आचार्य मम्मटकृत), प्रो. एस.जे.शेलत, सरस्वती पुस्तक भंडार, अहमदाबाद.
4	काव्यप्रकाशः (आचार्य मम्मटकृत) , संपा. डॉ.गौतम पटेल, (संपा.) (1973) श्री जमनादास & कंपनी, अहमदाबाद, प्रथम संस्करण (1973)
5	काव्यप्रकाशः (आचार्य मम्मटकृत) बेटाई रमेश, सरस्वती पुस्तक भंडार, अहमदाबाद.
6	History of Sanskrit Poetic, Kane, P.V (1961).

BA (Hon.) **SANSKRIT** Semester-IV

Programme/Class: Certificate	Year : Second	Semester : Fourth
Subject : SANSKRIT		
Course Code : DSC-C SAN 242	Course Title : वैदिकसाहित्यम् (नियतांशः)	
Course Credit : 4	Course Type : MAJOR – 9	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	

Teaching Methodology : Lecture & Demonstration

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહિ ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skillsના ગુણો ધરાવે છે ? હા
4. Major Minor Skill Enhancement Courses
5. Ability Enhancement Courses Value Added Courses Exit/ Vocational Courses
6. Holistic Education Multidisciplinary Interdisciplinary
7. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસાંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
8. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
9. Swayamપ્લેટ ફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આ વિષય છે ? ના
10. (ઈન્ડીયન નોલેજ સીસ્ટમ) IKS પર આધારિત વિષય છે ? હા

COURSE NO.	CR EDI T	WOR K HOU RS	EXAM HOUR S	TEXT/TOPICS
DSC-C SAN 242	4	4	2.5	વૈદિકસાહિત્યમ્ (નિયતાંશઃ)
Objectives	<ul style="list-style-type: none"> ➤ This course aims to get students to know the ‘Vedic sukta. ➤ To introduce the original Sanskrit Vedic Swara & vedic grammer’. 			
DSC-C SAN 242			Self-study	Unit – 1 ઋગ્વેદઃ - (ઇન્દ્રસૂક્તમ્ ૨.૧૨, પુરૂરવા- ઉર્વશી સંવાદસૂક્તમ્, નાસદીયસૂક્તમ્) Unit – 2 યજુર્વેદઃ - (શિવસંકલ્પસૂક્તમ્) Unit – 3 અથર્વવેદઃ - (રાષ્ટ્રાભિવર્ધનસૂક્તમ્, બ્રહ્મગવિ સૂક્ત ૧૨.૫) Units –4. વેદ સંહિતાઓ અને વેદમાં વપરાયેલા સ્વરોનો પરિચય તથા વૈદિક નામરૂપોનું વૈશિષ્ટ્ય (Self-study)
Lerning Outcomes	<ul style="list-style-type: none"> ➤ They came to know Vedic age society. ➤ The significance of Indian philosophy by Veda. 			
Reference Books				
1	વૈદિક- સૂક્તસંગ્રહઃ , સંપાદક, ડૉ. વસન્તકુમાર ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ, પ્રથમ આવૃત્તિ 2005			

2	ऋग्वेद - सूक्तावली संपादक, डॉ. वसन्तकुमार ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ, પ્રથમ આવૃત્તિ 2012-13
3	અભિનવવૈદિકપાઠાવલી, સંપાદક, ડૉ. વસન્તકુમાર ભટ્ટ, સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ,
4	वैदिक साहित्य और संस्कृति, आचार्य बलदेव उपाध्याय, वाराणसी
5	વૈદિકસાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ, સંપાદક : ડૉ. ગૌતમ પટેલ, ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ,

BA (Hon.) **SANSKRIT** Semester-IV

Programme/Class: Certificate	Year : Second	Semester : Fourth
Subject : SANSKRIT		
Course Code : DSC-C SAN 243	Course Title : દૂતવાક્યમ્ - મહાકવિભાસઃ, ભાષાપ્રાવિણ્યમ્	
Course Credit : 4	Course Type : MAJOR – 10	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહિ ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skillsના ગુણો ધરાવે છે ? હા
4. Major Minor Skill Enhancement Courses
5. Ability Enhancement Courses Value Added Courses Exit/ Vocational Courses
6. Holistic Education Multidisciplinary Interdisciplinary

7. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસાંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
8. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
9. Swayam પ્લેટ ફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આ વિષય છે ? ના
10. ઈન્ડીયન નોલેજ સીસ્ટમ (IKS) પર આધારિત વિષય છે ? હા

COURSE NO.	CREDIT	WORK HOURS	EXAM HOURS	TEXT/TOPICS
DSC-C SAN 243	4	4	2.5	દૂતવાક્યમ્ – મહાકવિભાસઃ & ભાષાપ્રાવિણ્યમ્
Objective of Course	<ul style="list-style-type: none"> ➤ This course aims to get students to know about Ancient Sanskrit Drama. ➤ This course also aims to get students to know about Sanskrit Traditional Language. 			
DSC-C SAN 243			Self-study	<p>Unit –1. દૂતવાક્યમ્ – મહાકવિભાસઃ</p> <p>Unit –2. દૂતવાક્યમ્ - મહાકવિ ભાસઃ</p> <p>Unit –3. પરિચયઃ -</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. મમ / ભવતઃ / ભવત્યાઃ 2. સઃ / સા / તત્ / એષઃ / એષા / એતત્ 3. ગ્રન્થાલયઃ 4. અહમ્ / ભવાન્ / ભવતી / ત્વમ્ 5. આમ્ / ન / કિમ્ ? 6. અસ્તિ / નાસ્તિ 7. અત્ર / તત્ર / કુત્ર / અન્યત્ર / સર્વત્ર / એકત્ર 8. ષષ્ટીવિભક્તિઃ 9. પુરતઃ / પૃષ્ઠતઃ / વામત ઇત્યાદિ 10. આવશ્યકમ્ / માસ્તુ / પર્યાસમ્ / ધન્યવાદઃ 11. વર્તમાનકાલઃ (લટ્લકારઃ) 12. કઃ કિં કરોતિ ? <p>Units –4.</p>

				<p>13. आज्ञाप्रार्थनादयः (लोट्लकारः)</p> <p>14. शरीरावयवाः</p> <p>15. सङ्ख्या</p> <p>16. कः समयः ?</p> <p>17. क्रियापदस्य विभज्य प्रयोगः</p> <p>18. सप्तमीविभक्तिः कदा ?</p> <p>19. अद्य / श्वः / परश्व इत्यादि</p> <p>20. भूतकालप्रयोगः (क्तवतु / लङ्लकारः / स्म)</p> <p>21. प्राणादपि संस्कृतिः श्रेष्ठा</p> <p>22. उपसर्गाः</p> <p>(Self-study)</p>
Learning Outcomes				<ul style="list-style-type: none"> ➤ Students will able to know about ancient sanskrit culture through drama. ➤ Students will be able make sentences in Sanskrit and to speak Sanskrit.
Reference Books				
1.				दूतवाक्यम् – महाकविभासः
2.				https://sanskritacademy.delhi.gov.in/sites/default/files/2022-09/sanskritvakyaprabodhah_latest.pdf
3.				भाषाप्रवेशः प्रकाशक - संस्कृत भारती, मातामन्दिरगली, झण्डेवाला, नवदेहली ११००५५ ISBN
4				https://archive.org/details/sofo_shuddhi-kaumudi-janardan-hegde/page/n5/mode/2up

BA (Hon.) SANSKRIT Semester-IV

Programme/Class: Certificate	Year : Second	Semester : Fourth
Subject : SANSKRIT		
Course Code : DSC-M SAN 244	Course Title : मम्मटविरचितः काव्यप्रकाशः - द्वितीयोल्लासः तथा दशमोल्लासः (वृत्तिसहितः)	
Course Credit : 4	Course Type : MINOR – 3	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહિ ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skillsના ગુણો ધરાવે છે ? હા
4. Major Minor Skill Enhancement Courses
Ability Enhancement Courses Value Added Courses Exit/ Vocational Courses
5. Holistic Education Multidisciplinary Interdisciplinary
6. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસાંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
8. Swayamપ્લેટફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આ વિષય છે ? ના
9. ઈન્ડીયન નોલેજ સીસ્ટમ (IKS) પર આધારિત વિષય છે ? હા

COURSE NO.	CRE DIT	WOR K HOURS	EXAM HOURS	TEXT/TOPICS
DSC-M SAN 244	4	4	2.5	मम्मटविरचितः काव्यप्रकाशः - द्वितीयोल्लासः तथा दशमोल्लासः (वृत्तिसहितः)
Objectives	<ul style="list-style-type: none"> ➤ The study of Sāhityaśāstra (Sanskrit Poetics) embraces all poetic arts and includes concepts like Alankāra, KavyaPryojana, KavyaHetu, KavyaLakshana, Kavyaprakara of AcharyaMammata. ➤ The entire domain of Sanskrit poetics has flourished with the topics such as definition of poetry and divisions. ➤ This develops capacity for creative writing and literary appreciation. 			
DSC-M SAN 244			Self-study	Unit –1. द्वितीयोल्लासः (कारिका 1,2,3 तथा 4) Unit –2. द्वितीयोल्लासः (कारिका 5,6 तथा 7) Unit –3. दशमोल्लासः (नियतालंकारः) अप्रस्तुतप्रशंसा, अतिशयोक्तिः, दृष्टान्तः, दीपकः, विभावना, विशेषोक्तिः, अर्थान्तरन्यासः, काव्यलिङ्गः (लक्षणु अने उदाहरणुनी समजूती) Units –4. आचार्य मम्मटनो तथा काव्यप्रकाशनो परियथ, अने काव्यप्रकाशना कर्तृत्व विषयक मतो. (Self-study)
Learning Outcomes	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Students will be learn about Sanskrit Poetics ➤ Students will be able to discuss all poetic arts and includes concepts like अभिधा, लक्षणा, व्यञ्जना etc. ➤ Students will be able to learn Sanskrit alankar like अप्रस्तुतप्रशंसा, अतिशयोक्ति, दृष्टान्त, etc. 			
Reference Books				
1	काव्यप्रकाशः (आचार्य मम्मटकृत) सं.पा.डॉ.नरोत्तम शास्त्री, शान्तिकुमार पंड्या. पार्श्व प्रकाशन, अमदावाद, प्रथम आवृत्ति (१९८७).			
2	काव्यप्रकाश मम्मटनो काव्यवियार, डॉ. नगीनदास पारेष्, गुजरात साहित्य परिषद, अमदावाद, प्रथम आवृत्ति (२०००)			

3	काव्यप्रकाश: (आचार्य मम्मटकृत), प्रो. एस.जे.शेलत, सरस्वती पुस्तक भंडार, अहमदाबाद.
4	काव्यप्रकाश:(आचार्य मम्मटकृत) , संपा. डॉ.गौतम पटेल, (संपा.) (1973) श्री जमनादास & कंपनी, अहमदाबाद, प्रथम संस्करण। (1973)
5	काव्यप्रकाश:(आचार्य मम्मटकृत) बेटाई रमेश,सरस्वती पुस्तक भंडार, अहमदाबाद.
6	History of Sanskrit Poetic, Kane, P.V (1961).

Or

BA (Hon.) SANSKRIT Semester-IV

Programme/Class: Certificate	Year : Second	Semester : Fourth
Subject : SANSKRIT		
Course Code : DSC-M SAN 244	Course Title : पण्डित-जगन्नाथ-विरचितः प्रास्ताविकविलासः	
Course Credit : 4	Course Type : MINOR – 3	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહિ ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skillsના ગુણો ધરાવે છે ? હા
4. Major Minor Skill Enhancement Courses
Ability Enhancement Courses Value Added Courses Exit/ Vocational Courses
5. Holistic Education Multidisciplinary Interdisciplinary
6. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસાંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
8. Swayamખેટફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આ વિષય છે ? ના
9. ઈન્ડીયન નોલેજ સીસ્ટમ (IKS) પર આધારિત વિષય છે ? હા

COURSE NO.	CRE DIT	WOR K HOURS	EXAM HOURS	TEXT/TOPICS
DSC-M SAN 244	4	4	2.5	पण्डित-जगन्नाथ-विरचितः प्रास्ताविकविलासः
Objectives	➤ Study of this book will be aimed to determine the creative writing for students.			
DSC-M SAN 244			Self-study Self-study	Unit –1. प्रथमश्लोकतः त्रिंशत्श्लोकपर्यन्तम् । Unit –2. त्रिंशत्श्लोकतः सप्ततिश्लोकपर्यन्तम् । Unit –3. सप्ततिश्लोकतः एकोत्तरशतश्लोकपर्यन्तम् । Units –4. पण्डित जगन्नाथ आचार्यनु श्रवण तथा क्ष्वन. (Self-study)
Learning Outcomes	➤ Student will develop capacity for creative writing and literary appreciation. ➤ Student will also get to know about literary work of Pandita Jagannatha.			
Reference Books				
1	पण्डितराज जगन्नाथ प्रणीत भामिनीविलास का प्रास्ताविक-अन्योक्तिविलास .			
2	पण्डितराज जगन्नाथ प्रणीत प्रास्ताविकविलास सं:- प्रो.मयूरी अ.भाटीया प्र:- गणनन प्रकाशन सुरत.			
3	पण्डितराज जगन्नाथ प्रणीत प्रास्ताविकविलास सं:- डॉ.मीरा जे.व्यास, डॉ.अ.आर.नाथर ठत्यादि. प्र:- युनिवर्सिटी ग्रंथ निर्माण बोर्ड,गुजरात राज्य,अमदावाद.			
4	History of Sanskrit Poetic, Kane, P.V (1961).			

